Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
C sērija

C/2026/868

27.2.2026.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Rūpniecības kooperatīvi: instruments iekļaujošas un ilgtspējīgas konkurētspējas problēmu risināšanai

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2026/868)

Ziņotājs: ***Giuseppe GUERINI (IT, III)***

Līdzziņotājs: ***Michal PINTÉR (SK, 1. kat.)***

Padomnieki	*Diana DOVGAN* (III grupas ziņotājam) *Alexandra ŠARINOVÁ* (1. kat. līdzziņotājam)
Pilnsapulces lēmums	23.1.2025.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija (CCMI)
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	12.9.2025.
Pieņemts plenārsesijā	3.12.2025.
Plenārsesija Nr.	601
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	198/0/3

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) iesaka ES iestādēm, dalībvalstīm un reģionālajām iestādēm integrēt kooperatīvās uzņēmējdarbības izglītību vispārējā uzņēmējdarbības un profesionālajā apmācībā gan vidējās, gan augstākās izglītības līmenī. Tas ietver izpratnes veicināšanas kampaņas un darbseminārus, kas paredzēti finanšu iestādēm un nozares apvienībām, panākot, ka tās atzīst kooperatīvo modeli. Valstu un reģionālajām iestādēm būtu jāpopularizē kooperatīvi jaunuzņēmumu un jauno uzņēmēju vidū. Programmā *"Erasmus+"* būtu jāiekļauj konkrētas iespējas kooperatīviem.

1.2. EESK uzsver, ka ES iestādēm un dalībvalstīm rūpniecības kooperatīvi būtu jāatzīst par nozīmīgiem Eiropas ekonomikas virzītājspēkiem un būtu jāparedz mērķtiecīgi finansiāli stimuli (nodokļu atvieglojumi, dotācijas, finansējums ar zemu procentu likmi), lai mudinātu rūpniecības kooperatīvus ieviest industriālo simbiozi un apritīgumu. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām būtu jānodrošina lokalizēti nodokļu atvieglojumi un subsīdijas jaunizveidotiem kooperatīviem, atbalstot ekonomikas attīstību kopienas līmenī.

1.3. EESK mudina veikt valstu un reģionālās investīcijas kopīgos industriālajos parkos un ekoindustriālajās zonās, lai veicinātu kooperatīvu lokalizāciju. Turklāt būtu jāatbalsta kooperatīvu zināšanu apmaiņas platformas, kas dotu rūpniecības kooperatīviem iespēju apmainīties ar pieredzi un izvērst ilgtspējīgu rūpniecisko ražošanu.

1.4. ES kohēzijas programmās būtu jāietver uz kooperatīviem vērsti politikas pasākumi, lai pilnībā izmantotu kooperatīvo uzņēmumu spēku. Dalībvalstīm un Eiropas Komisijai reģionālās attīstības plānos būtu jāiekļauj uz kooperatīviem vērsti pasākumi, nodrošinot, ka rūpniecības kooperatīvi tiek atzīti par vietējās ilgtspējas virzītājspēkiem. Kohēzijas finansējumā, infrastruktūras investīciju plānos un valsts stratēģijās attiecībā uz mazattīstītiem reģioniem prioritāte būtu jāpiešķir uz kooperatīviem balstītām iniciatīvām, lai uzlabotu reģionālo noturību.

1.5. Pieaugot mākslīgā intelekta un mašīnmācīšanās nozīmei rūpniecībā, būtiska un stratēģiski svarīga kļūst datu pieejamība, to uzglabāšana un pārvaldība. Šā iemesla dēļ uz datiem balstīti kooperatīvi iegūs arvien lielāku nozīmi rūpniecības pārmaiņu pārvaldībā. Šajā saistībā EESK mudina Eiropas Komisiju un dalībvalstis atbalstīt uzņēmumu apvienību, tostarp kooperatīvu centienus īstenot kopīgas iniciatīvas, kuru mērķis ir veidot šādas savstarpējas organizācijas datu pārvaldības un apmaiņas jomā.

1.6. ES politikā būtu jāatzīst, ka kooperatīvais modelis salīdzinājumā ar tradicionālajiem komercuzņēmumiem sniedz gan skaidru pievienoto vērtību, piešķirot prioritāti demokrātiskai pārvaldībai, taisnīgai bagātības sadalei un spēcīgai kopienas iesaistei, gan arī ieguldījumu ES stratēģiskās autonomijas un tai piemītošās noturības un pielāgošanās spējas stiprināšanā, kas ir īpaši labi piemēroti sarežģītu sociālo un ekonomisko problēmu risināšanai.

2. **Ievads un konteksts**

2.1. Apvienoto Nāciju Organizācija ir pasludinājusi 2025. gadu par Starptautisko kooperatīvu gadu (*IYC*2025), kura tēma ir "Kooperatīvi veido labāku pasauli", un šī izvēle izriet no starptautisko institūciju pieaugošās izpratnes par kooperatīvu lomu daudzās nozarēs.

2.2. Sociālās un solidārās ekonomikas struktūru vidū kooperatīvi ir visstrukturētākais uzņēmējdarbības veids, kas juridisko formu un identitātes principu ziņā ir pasaulē ļoti plaši izplatīts. Eiropas Savienība un daudzas starptautiskās iestādes ir atzinušas sociālās ekonomikas uzņēmumu būtisko lomu.

2.3. Lielākā daļa kooperatīvu ir MVU, bet daudzi ir arī lielāki uzņēmumi, kas darbojas viskonkurētspējīgākajās nozarēs. Vismaz 12 % pasaules iedzīvotāju ir kooperatīvu biedri; divi simti astoņdesmit miljoni cilvēku strādā kooperatīvos, kas ir viņu galvenais ienākumu un iztikas avots. Eiropā kooperatīviem ir 141 000 biedru, pieci miljoni darbinieku un 250 000 uzņēmumu ([1]).

2.4. Eiropas Savienība savā industriālajā stratēģijā ir atzinusi īpašu ekosistēmu, kas definēta kā sociālā ekonomika un tuvienes ekonomika. Tomēr ar šo pašiniciatīvas atzinumu vēlamies uzsvērt, ka kooperatīvu modelis ir spējis izveidot konkurētspējīgus un sekmīgus uzņēmumus un ka to panākumu pamatā ir arī to iekļaujošā spēja, darbinieku līdzdalība un konstruktīva mijiedarbība ar vietējām kopienām.

2.5. Rūpnieciskajiem kooperatīviem ir būtiska nozīme darbavietu radīšanā un ekonomikas noturības veicināšanā, veicinot iekļaujošus uzņēmējdarbības modeļus. Saskaņojot ekonomiskās intereses ar vides un sociālo ilgtspēju, kooperatīvi saglabā noturību globālu problēmu apstākļos. To spēja līdzsvarot rentabilitāti, konkurētspēju un sociālo atbildību padara tos ļoti svarīgus Eiropas ilgtermiņa ekonomikas stratēģijā.

3. **Eiropas konkurētspēja un kooperatīvi**

3.1. Uzņēmējdarbības daudzveidība ir atzīta Līgumā, turklāt nesen Eiropas Savienības Tiesa atzina kooperatīvā modeļa specifiku (ES Tiesas spriedums (Pirmā palāta), 2011. gada 8. septembrī, apvienotās lietas C-78/08 līdz C-80/08) ([2]) un to, ka ir pieļaujami kooperatīviem paredzēti politikas pasākumi.

([1]) *Cooperative Europe 2024 Annual Report*.

([2]) Apvienotās lietas no C-78/08 līdz C-80/08: Tiesas (pirmā palāta) 2011. gada 8. septembra spriedums (Corte suprema di cassazione (Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu) — Ministero dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Entrate/Paint Graphos Soc. coop. arl (C-78/08), Adige Carni Soc. coop. arl, kas tiek likvidēta/ Agenzia delle Entrate, Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-79/08) un Ministero delle Finanze/Michele Franchetto (C-80/08) (Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Pieņemamība — Valsts atbalsts — Kooperatīvajām sabiedrībām piešķirtas nodokļu priekšrocības — Valsts atbalsta kvalificēšana EKL 87. panta nozīmē — Saderīgums ar kopējo tirgu — Nosacījumi) (OV C 311, 22.10.2011., 6. lpp.).

3.2. Kooperatīvās uzņēmējdarbības modelis pilnībā atbilst ES līguma vērtībām un Eiropas Konkurētspējas kompasa mērķiem. Tā kā kooperatīviem ir gan ekonomiski, gan sociāli mērķi, tie ir neatņemama tā saucamās "sociālās tirgus ekonomikas" daļa.

3.3. Kooperatīvo uzņēmumu veids nav plaši pazīstams ne iedzīvotājiem, ne uzņēmējiem, ne bankām, ne valsts pārvaldei. Dažās valstīs kooperatīvi saskaras ar diskriminējošu praksi un/vai negatīvu pieskaņu, un tos neatzīst par tik pilntiesīgiem uzņēmumiem kā parastos uzņēmumus, tādējādi radot papildu šķēršļus to izaugsmei, un ļoti apgrūtina to piekļuvi finansējumam, izmantojot tradicionālos aizdevumu instrumentus. Šis atzinums var palīdzēt izplatīt priekšstatu par kooperatīviem kā rentabliem uzņēmumiem, kas tāpat kā parastie uzņēmumi rada vērtību un labklājību. Atšķirība ir tajā, kā bagātība tiek sadalīta un kā vērtība tiek atgriezta sabiedrībā.

3.4. Kooperatīviem ir ilgtermiņa mērķis — sasniegt ekonomisku un sociālu ilgtspēju, dodot iespējas cilvēkiem, gatavojoties paredzamajām pārmaiņām un optimāli izmantojot resursus. Tie peļņu izmanto ilgtspējīgiem ieguldījumiem, nevis kapitāla atlīdzības palielināšanai. Uz peļņu orientētu uzņēmumu peļņa izaugsmes ciklu laikā parasti tiek sadalīta ļoti dāsnās dividendēs vai prēmijās. Turpretī kooperatīvu peļņa tiek uzkrāta, lai labāk pielāgotos turpmākajiem sarukuma cikliem.

3.5. Kooperatīvās metodes elastīgums, pielāgošanās spējas un radošums ir ļāvis kooperatīviem darboties visās ekonomikas nozarēs un pielāgoties jaunām ekonomikas un sabiedrības vajadzībām. Tos raksturo dažādi izmēri un veidi. Rūpniecības kooperatīvi, no kuriem lielākā daļa ir darba ņēmēju kooperatīvi, nav tik plaši pazīstami. Tie galvenokārt nodarbojas ar ražošanu, būvniecību vai profesionālām, zinātniskām un tehniskām darbībām. Rūpniecības kooperatīvi darbojas gan tradicionālajās, gan jaunajās rūpniecības nozarēs. Kooperatīvi darbojas arī ražošanas, izglītības, veselības, pakalpojumu, lauksaimniecības pārtikas, finanšu u. c. jomās, kā arī tādās revolucionārās nozarēs kā IT, programmatūras izstrāde, mākslīgais intelekts un biomedicīna.

3.6. Kooperatīvi pēc savas būtības cenšas vienlīdzīgi dot iespēju visiem dalībniekiem, padarot vienlīdzību gan par mērķi, gan par savu panākumu mērauklu. Tie izrāda apzinātus centienus un apņēmību šīs vērtības piemērot arī darbavietā. Piemēram, darba ņēmēju kooperatīvos darba ņēmēju iesaistīšanās uzņēmumu kontrolē un pārvaldībā palielina darbinieku apmierinātību, kā arī nodrošina kvalifikācijas celšanu un produktivitāti. Sociālo nosacījumu integrēšana publiskā iepirkuma procesos ir ļoti svarīga kooperatīviem, jo tā līdz ar ekonomiskiem rezultātiem atzīst un novērtē to sociālo misiju.

3.7. Pēdējo četru gadu laikā Eiropas Savienībā ir zaudēts gandrīz miljons darbavietu ražošanas sektorā ([3]), un kooperatīvi būtu jāpopularizē kā viens no veidiem, kā cīnīties pret deindustrializāciju, lai palīdzētu sektoram nodrošināt taisnīgu un godīgu divkāršo pārkārtošanos un lai aizsargātu un radītu kvalitatīvas darbavietas. Šādā kontekstā prioritāte ir Eiropas reindustrializācija.

3.8. Sociālajiem kooperatīviem ir liela nozīme pārstrukturēšanas procesā, un tie ir sociālās inovācijas virzītājspēks. Darba integrācijas sociālajiem kooperatīviem ir būtiska loma centienos darba tirgū iesaistīt visvairāk atstumtos darba ņēmējus, izmantojot efektīvu un atbilstošu apmācību. Dažās valstīs, piemēram, Bulgārijā, sociālie kooperatīvi ir nozīmīgi darba devēji cilvēkiem ar invaliditāti.

3.9. Rūpnieciskajiem kooperatīviem tāpat kā jebkuram citam uzņēmumam ir jāievēro oglekļa dioksīda emisiju ziņošanas prasības, taču pašreizējās ziņošanas sistēmas bieži vien neatspoguļo to īpašās pārvaldības struktūras un sociālos mērķus; tāpēc ziņošanas sistēmas būtu jāpielāgo, lai labāk ņemtu vērā kooperatīvu modeļa īpatnības un ieguldījumu ilgtspējības veicināšanā.

3.10. Daudzi kooperatīvi iesaistījušies digitālajā un zaļajā pārkārtošanā vai ir tās vadībā, pat tādās progresīvās nozarēs kā, piemēram, ūdeņraža enerģijas ražošanas pētniecība, kur, piemēram, Itālijā kooperatīvs, kura pirmsākumi meklējami universitātē, ir kļuvis par atskaites punktu inovācijām enerģētikas jomā. Katalonijā atjaunīgās enerģijas kooperatīvs apvieno gandrīz 86 000 biedru, un tas saražo 71,11 GWh gadā.

([3]) https://www.etuc.org/en/pressrelease/eu-loses-almost-million-manufacturing-jobs-just-4-years.

3.11. Pierādījies arī, ka kooperatīva modelis efektīvi un interesanti darbojas ūdens resursu apsaimniekošanas jomā, veicot vispārējas nozīmes funkcijas. Tas kļuvis zināms, pateicoties Eiropas kopienām piederošo ūdenssaimniecības pakalpojumu alianses (*ACOWAS-EU*) darbam, kas tika izveidota konsultāciju laikā par 2020. gadā pārskatīto ES Dzeramā ūdens direktīvu; tas pavēra jaunu skatījumu uz vietējām kopienām piederošu dzeramā ūdens apgādes sistēmu, ko veido kooperatīvi.

3.12. Piemēram, ūdens kooperatīvi ir vietējo kopienu pārvaldībā un īpašumā, un Austrijā, Dānijā, Somijā, Spānijā un Īrijā ir gūta interesanta pieredze, taču tā ir maz zināma un maz pētīta.

3.13. Eiropā pašlaik notiek nozīmīga enerģētikas sistēmas pāreja no centralizētas uz decentralizētu ražošanu, un liela daļa atjaunīgās enerģijas kopienu tiek pārvaldītas kooperatīvu veidā. Kooperatīvi enerģētikas jomā var piegādāt enerģiju no atjaunīgiem avotiem par zemāku cenu. Ja šis modelis tiks popularizēts, Eiropas rūpniecība varētu kļūt konkurētspējīgāka, pateicoties samazinātām enerģijas izmaksām uzņēmumiem, un pāreja uz zaļo ekonomiku varētu būt ātrāka.

3.14. Kooperatīvajām bankām ir būtiska nozīme Eiropas reģionālo ekonomiku stiprināšanā, finanšu un kapitāla tirgu uzlabošanā, stratēģiskās autonomijas stiprināšanā pasaulē un Eiropas ilgtspējīgas un taisnīgas pārkārtošanās finansēšanā.

3.15. Ir arī kooperatīvi, kas apvieno uzņēmumus un organizācijas, kurām ir kopīgi mērķi specializētos klasteros, lai maksimāli palielinātu sadarbību, inovāciju un sociālo un vidisko ietekmi. Katrs kooperatīvu klasteris ir veltīts konkrētai nozarei un atbalsta savus biedrus-kooperatīvus, lai atvieglotu piekļuvi to produktiem vai uzlabotu to pārvaldības praksi.

3.16. Kooperatīvi ir ļoti būtisks mehānisms tirgus nepilnību novēršanai, tie piešķir prioritāti kolektīvai lēmumu pieņemšanai un taisnīgai resursu sadalei, nodrošinot, ka pirmās nepieciešamības preces un pakalpojumi joprojām ir pieejami, neraugoties uz ekonomikas lejupslīdi. Tie dod iespējas darba ņēmējiem un stabilizē nodarbinātību nestabilās nozarēs. Reinvestējot peļņu un koncentrējoties uz ilgtermiņa ilgtspēju, nevis īstermiņa peļņu akcionāriem, kooperatīvi rada noturību nestabilos tirgos.

3.17. Pēdējos gados jaunuzņēmumi arvien vairāk izmanto kooperatīvus modeļus, jo kopīgas īpašumtiesības veicina atvērtu inovāciju un taisnīgu peļņas sadali. Šie mūsdienīgie jaunuzņēmumu kooperatīvi izmanto digitālos rīkus, lai decentralizētu lēmumu pieņemšanu, tādējādi kļūstot gan elastīgi, gan konkurētspējīgi jaunajās nozarēs. Sadarbības princips dod kooperatīviem iespēju sadarboties kopīgos projektos, savstarpēji dalīties, gūt apjomradītus ietaupījumus un apmainīties ar zināšanām; apvienojumā ar digitālajiem rīkiem tas nodrošina būtiskas priekšrocības konkurences jomā.

4. **Kooperatīvu ieguldījums kopīgā labklājībā un iekļaujošā ES rūpniecības konkurētspējā**

4.1. Viena no interesantākajām un sekmīgākajām rūpniecības pārstrukturēšanas un darbavietu saglabāšanas metodēm ir darbinieku veikta pārpirkšana (*Workers Buyout – WBO*) jeb uzņēmuma nodošana darbiniekiem saskaņā ar kooperatīva modeli.

4.2. *WBO* ietver pārstrukturēšanas procesu, kurā darbinieki iegādājas lielāko daļu vai visas sava uzņēmuma īpašumtiesību daļas un faktiski kļūst par līdzīpašniekiem. Visbiežāk tas notiek, lai glābtu savu uzņēmumu no slēgšanas un saglabātu darbavietas.

4.3. *WBO* var būt arī instruments, ar ko risināt pārkārtošanās un pēctecības problēmas "veselīgos" uzņēmumos, kas parasti ir ģimenes īpašumā esoši MVU. Tas galvenokārt ir vērojams Francijā, kur *WBO* iemesli ne vienmēr un pat reti ir saistīti ar ekonomiskās darbības spēju trūkumu. Apsekojumā ([4]) arī norādīts, ka iemesls var būt (īpašnieku) pensionēšanās vecums vai vēlme mainīt karjeru.

([4]) https://www.fi-compass.eu/esfplus/workers-buyout.

4.4. Neraugoties uz *WBO* pozitīvo sociālekonomisko ietekmi uz darbavietu, zinātības/prasmju un ienākumu saglabāšanu Eiropā, būtu jāuzsver būtiski šķēršļi *WBO* jomā: regulējuma nepilnības, piemērotu juridisku un atbalsta pasākumu un finansēšanas mehānismu trūkums, līdzsvarota *WBO* modeļa trūkums, ierobežota komerciālo banku interese, nepietiekama izpratne par kooperatīvu modeli starp profesionāļiem, kas nodarbojas ar uzņēmumu likvidāciju un pārņemšanu. Tomēr tehnisko palīdzību, tostarp konsultāciju pakalpojumus, topošo darba ņēmēju-īpašnieku apmācību un finanšu instrumentus, sniedz kooperatīvu apvienības, kam ir būtiska nozīme *WBO* panākumu garantēšanā un darba ņēmēju riska ierobežošanā. Dalībvalstīm būtu vairāk jāizmanto ESF+ dotācijas, lai atbalstītu konsultāciju pakalpojumus un tehnisko palīdzību *WBO*.

4.5. Būtu jāīsteno papildu pasākumi *WBO* atbalstam: tiešie finanšu mehānismi, kas palīdzētu darba ņēmējiem investēt uzņēmumos, kuri nonākuši krīzes situācijā vai kuriem nav tiesību pārņēmēju; kooperatīvu apvienību spēja palielināt intervences ar kapitālu un kvazikapitālu un radīt konkrētas garantijas; reģionālo iestāžu finansiāla intervence, kas papildina darba ņēmēju kapitālu un kooperatīvu finansiālo intervenci; nodokļu atvieglojumi *WBO*; preferenciālas tiesības darba ņēmējiem, lai nodrošinātu viņiem labākos nosacījumus uzņēmuma, kam draud slēgšana, pārņemšanas piedāvājumam.

5. **Ietekme uz nodarbinātību, izglītību, prasmēm, pārkārtošanos un tehnoloģijām**

5.1. Kooperatīvu uzņēmējdarbība rada vairāk darbvietu nekā tradicionālā uzņēmējdarbība. Piemēram, Spānijā no 3 207 580 uzņēmumu vairāk nekā pusei (53,6 %) vispār nav darbinieku. Turpretī tikai 21,21 % kooperatīvu nav darbinieku (galvenokārt būvniecības un tirdzniecības jomā). Turklāt 35,55 % kooperatīvu ir viens līdz divi darbinieki, kas ir vairāk nekā tradicionālajos uzņēmumos, proti, 27,99 %, savukārt vēl 19,08 % kooperatīvu nodarbina trīs līdz piecus darbiniekus salīdzinājumā ar 9,65 % pārējo uzņēmumu ([5]). Šie skaitļi dažādās valstīs var atšķirties, taču tie raksturo vispārēju tendenci, kas liecina, ka darbvietu radīšanai un saglabāšanai vairāk uzmanības pievērš kooperatīvi.

5.2. Dragi ziņojumā par konkurētspēju ir atzīta nepieciešamība novērst prasmju trūkumu stratēģiskajās nozarēs. Kooperatīva princips "Izglītība, apmācība, informācija" aicina kooperatīvus nodrošināt izglītību un apmācību saviem biedriem un darbiniekiem. Tiem ir raksturīga mūžizglītība, tādējādi dodot darba ņēmējiem iespēju elastīgi reaģēt uz pārmaiņām.

5.3. Starptautiskā kooperatīvu alianse savos kooperatīvu principos kā vienu no galvenajām vērtībām, kas regulē kooperatīvu pastāvēšanu un darbību, definē rūpes par sabiedrību: kooperatīvi darbojas savas kopienas ilgtspējīgas attīstības labā, īstenojot politiku, kuru apstiprinājuši to biedri. Ar to tiek uzsvērts, ka kooperatīviem ir unikālas iespējas atbalstīt vietējo attīstību un trīskāršo pārkārtošanos (zaļo, digitālo, aprites), jo to ilgtspējīgā pieeja uzņēmējdarbībai, kas vērsta uz kopienu, atbilst aprites ekonomikas principiem.

5.4. Rūpniecības kooperatīviem ir potenciāls virzīt uz kopienām balstītas ekonomikas attīstību, veicinot ES mēroga tīras un iekļaujošas rūpniecības augšupvērstu attīstību. Tāpēc EESK mudina ES iestādes pilnībā atzīt kooperatīvu potenciālo lomu jaunu tīras rūpniecības kursa iniciatīvu īstenošanā.

5.5. Pieaugot mākslīgā intelekta un mašīnmācīšanās nozīmei rūpniecībā, būtiska un stratēģiski svarīga kļūst datu pieejamība, to uzglabāšana un pārvaldība. Šā iemesla dēļ uz datiem balstīti kooperatīvi iegūs arvien lielāku nozīmi rūpniecības pārmaiņu pārvaldībā. Kooperatīvu izveide datu pārvaldīšanai un apmaiņai kalpotu cilvēku (darba ņēmēju, patērētāju, uzņēmēju) un MVU interesēm, kuri paši nespētu piekļūt lieliem datu apjomiem vai tos apstrādāt.

5.6. Kooperatīvi šķiet īpaši piemēroti starpniecības darbību pārvaldībai un datu apmaiņai vai kopīgai lietošanai starp uzņēmumiem. It īpaši kooperatīvi dotu datu pārvaldībā iespēju savstarpēji saskaņot datu subjektu un kooperatīvā datu turētāja – kas šajā gadījumā pats būtu minēto datu subjektu īpašums – intereses; tādējādi šādas struktūras varētu nodrošināt līdzdalīgu pārvaldību, ko kopīgi īsteno iedzīvotāji, uzņēmumi un uzņēmēji.

([5]) *Situación del Cooperativismo en España en 2023*.

5.7. Rūpniecības kooperatīvi var izmantot savas vietējā līmeņa attiecības, lai iesaistītos industriālajā simbiozē, kurā vienas rūpniecības nozares vai rūpniecības kooperatīva atkritumi vai blakusprodukti var kalpot par ražošanas izejvielām citai nozarei vai rūpniecības kooperatīvam. Tas veicina resursu efektīvu izmantošanu un atkritumu, enerģijas, ūdens un materiālu ietaupījumus. Lai atbalstītu rūpniecības kooperatīvus šīs prakses ieviešanā, ES un valstu iestādēm būtu jāapsver konkrēti politikas pasākumi: vietējā vai pašvaldību līmenī ieviesti nodokļu stimuli, nodokļu atvieglojumi jaunizveidotiem kooperatīviem, subsīdijas, dotācijas vai cits finansējums ar zemiem procentiem, atbalsts reģionālām zināšanu apmaiņas platformām, kā arī pašvaldību un reģionālas investīcijas infrastruktūrā (piemēram, kopīgi industriālie parki, eko-industriālās zonas, atkritumu pārstrādes/reciklēšanas objekti, reversās loģistikas centri u. c.).

5.8. Rūpniecības kooperatīviem var būt īpaša nozīme reģionālajā attīstībā, veicinot iekļaujošu ekonomikas izaugsmi. To demokrātiskā pārvaldība nodrošina, ka peļņa tiek reinvestēta vietējā līmenī, stiprinot reģionālo ekonomiku, sociālo kohēziju un nodarbinātību. Par prioritāti izvirzot ilgtermiņa ilgtspēju, kooperatīvi veicina vietējo nozaru noturību un sekmē vietējās un reģionālās inovācijas rūpniecībā. Tas būtu jāatzīst ES politikā, tostarp kohēzijas fondos, pielāgotā finansējumā un vietējā vai reģionālā līmeņa stimulos, kas veicina reģionālo un vietējo izaugsmi, nodarbinātību un attīstību.

5.9. Viena no problēmām, ko apzinājuši paši kooperatīvi, ir kooperatīvu zināšanu trūkums. EESK mudina ES iestādes, tostarp Eiropas Reģionu komiteju, kā arī valstu dalībniekus par prioritāti izvirzīt to, lai izglītība par kooperatīvu modeli tiktu iekļauta uzņēmējdarbības izglītībā, un nodrošināt, ka mācekļi, izglītojamie kopumā un studenti un jaunieši iepazīstas ar kooperatīvu principiem un darbību. It īpaši šajā jomā būtu sistemātiskāk jāizmanto programma "*Erasmus+*". Programmai "*Erasmus+*" būtu jāatbalsta profesionālā izglītība un apmācība (PIA), kas aplūko kooperatīvās uzņēmējdarbības modeli. Tas varētu ietvert īpašu stažēšanās un mobilitātes iespēju izstrādi kooperatīvos uzņēmumos visā Eiropas Savienībā.

5.10. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai augstākajā izglītībā padziļinātu zināšanas par kooperatīviem, kas dotu studentiem iespēju izdarīt apzinātu izvēli par kooperatīvo uzņēmējdarbību kā karjeras iespēju. Vairāk uzmanības būtu jāpievērš kooperatīvā modeļa popularizēšanai jaunuzņēmumu un jauno uzņēmēju vidū. Kooperatīvu modelis būtu jāpopularizē turpmākajā ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģijā.

5.11. Kooperatīvu uzņēmējdarbības izglītība būtu jāintegrē valsts un vietējo uzņēmējdarbības atbalsta organizāciju apmācības pasākumos, lai palielinātu nozares pievilcību uzņēmējdarbības attīstībai. Informācijas izplatīšanai ir svarīga nozīme arī sabiedrībā un privātajā sektorā (bankās, finanšu iestādēs, arī valsts pārvaldē), kā arī nozares/uzņēmumu apvienībās.

Briselē, 2025. gada 3. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Séamus BOLAND